

B/II

13/09.

Lods P. A. Gruelund,

Faaborggade 19B.

Telf. 4724 Aarhus.

FLAADE ELLER SØPOLITI

UDGIVET AF

SØLIEUTENANT-SELSKABET

SØLIEUTENANT-SELSKABET ER ET I 1784 AF
SØOFFICERER STIFTET MARITIMT-KRIGSVIDEN-
SKABELIGT SELSKAB, AF HVILKET SAMTLIGE
TJENSTGØRENDE SØOFFICERER OG DE FLESTE
AFSKEDIGEDE SØOFFICERER ER MEDLEMMER.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Pag.
Indledning	5
Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelserne	8
Flaadens Neutralitetsbevogtning under Verdenskrigen	17
Slutningsbemærkninger	32

Indledning.

ET Spørgsmaal, som fremsættes hver Gang der her- Nytten af et Forsvar.
tillands tales om et Forsvar, er: „*Hvad kan det nytte?*“ Og for at gøre Spørgsmaalet saa vanskeligt som muligt, sætter man Sagen paa Spidsen og tilføjer: „Vi kan dog ikke staa os alene imod en eller flere Stormagter, men vil bukke under som i 1864. Vi har jo hverken Folk eller Penge nok.“

Imidlertid glemmer de, der taler saaledes, at man ved de fleste Foretagender i Tilværelsen maa regne med en vis *Risiko*. Hvis det gælder en Forretning, finder alle det naturligt og rigtigt at foretage den, hvis Risikoen synes passende ringe i Forhold til de Fordele, man kan vente sig af Forretningen. Men det samme maa gælde med Hensyn til en Stats Forsvar. Hvis Risikoen for at komme til at staa alene overfor en Stormagt er rimelig ringe, fordi andre Stormagter ser deres Interesse i at hjælpe og har forpligtet sig dertil — vel at mærke under Forudsætning af, at enhver Stat *agter at forsvare sig selv* i Tilfælde af Angreb — saa vil der være god Mening i et Forsvar, fordi man herved opnaar store Fordele, nemlig Udsigten til at kunne bevare Landets Selvstændighed som Stat og dets Agtelse blandt alle andre Nationer. Et lysende Eksempel herpaa viste som bekendt *Belgien*

under Verdenskrigen i sin Trofasthed mod de indgaaede Neutralitetsforpligtelser.

Ingen Hjælp uden Selvhjælp. Hvis man derimod *afruster*, vil man — som nedenfor vil blive paavist — ikke kunne forvente Hjælp, fordi *Hjælp kun ydes til Selvhjælp* og kun til Stater, som ærligt og redeligt bestræber sig for at opfylde deres traktatmæssige Forpligtelser. Disse Forpligtelser kan vi ikke opfylde loyalt, hvis vi afruster.

Hvorfor vi har tiltraadt Folkenes Forbund. Her i Danmark har alle jo kun det Ønske at blive holdt udenfor Krig og bevare vor Neutralitet. Men netop for at opnaa de bedst mulige Udsigter hertil har Danmark ligesom de fleste andre Stater ved international Overenskomst indgaaet visse *Neutralitetsforpligtelser*, og i samme Hensigt har Danmark yderligere tiltraadt Folkenes Forbund og har herved bundet sig til at overholde *Folkeforbundspagtens Forpligtelser*.

Vil disse traktatmæssige Forpligtelser nu hindre os i at afruste eller ej? Og hvad Nytte har vi af et Forsvar?

Under Afrustningsforslagenes Behandling i Rigsdagen vil disse Spørgsmaal naturligvis blive drøftede Mand og Mand imellem Landet over.

Sølieutenant-Selskabet ønsker derfor at bidrage til Besvarelsen af disse Spørgsmaal ved at udsende denne lille Afhandling, der maaske vil kunne tjene til Oplysning som en Art *Haandbog*, idet bemærkes, at samme, foruden vore Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser, hovedsagelig omhandler Forhold vedrørende *Søen* og *Søforsvaret*, da vi som Søofficerer selvsagt ikke kan være sagkyndige paa Landforsvarets Omraade eller kaldede til at udtale os om den bestaaende Hærordning, omend vi er af den Mening, at et Forsvar til Lands er nødvendigt saavel som et Forsvar til Søs.

Det tilføjes, at man ved Affattelsen af denne Afhandling har bestræbt sig for at gøre denne saa sam-

mentrængt og letfattelig som muligt, saaledes at enhver kan forstaa Indholdet, uden at der dertil kræves saglige Forudsætninger i nogensomhelst Henseende (Kendskab til Folkeret eller lignende), alt med det Formaal, at Afhandlingen kan læses med Udbytte i saa vide Kredse som muligt.

Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelserne.

Neutralitet.

Hvad er „Neutralitet“? I Korthed kan Neutralitet betegnes som *Afholdelse fra at deltage i en Krig mellem andre Lande*. I Tidernes Løb har den til en vis Grad uskrevne Lov for alle Lande, som kaldes *Folkeretten*, nærmere udformet visse Regler, som nøje maa overholdes, hvis man skal kunne forvente, at de krigsførende Parter anerkender et fredeligt Lands Neutralitet. Først og fremmest forlanges, at man ikke i nogen Henseende indblander sig i Krigen, og at man ikke begunstiger nogen af de krigsførende, men forholder sig fuldstændig *upartisk*.

Haager-Konventionerne.

For saa vidt muligt ved en nærmere Fastsættelse af Folkerettens Krav at begrænse Krigenes Omfang og sikre neutrale Magter mod uberettigede Overgreb har de fleste Stater i 1907 afsluttet en Række Overenskomster (i Byen Haag i Holland), de saakaldte „*Haager Konventioner*“, af hvilke 2 har særlig Betydning for den her omhandlede Sag, nemlig angaaende:

Neutrale Magters Pligter under Krig til Lands

(5' Haager-Konvention),

og

Neutrale Magters Pligter under Krig til Søs

(13' Haager-Konvention).

I denne lille Afhandling vil der selvsagt ikke være Plads for en indgaaende Omtale af de ved disse Over-

enskomster indgaaede Neutralitetsforpligtelser, men det vil ogsaa være tilstrækkeligt til Belysning af Afrustnings-spørgsmaalet at fremdrage de væsentligste af disse Forpligtelser.

Neutrale Magters Pligter under Landkrig omtales ikke nærmere her, da Afhandlingen alene holder sig til Forpligtelser vedrørende *Søen*.

Derimod vil det være nødvendigt nærmere at om- Neutrale Magters
Pligter under
Søkrig
tale den anden af de to ovenfor nævnte Konventioner, nemlig den 13' Haagerkonvention om:

Neutrale Magters Pligter under Søkrig. Disse Pligter er særdeles talrige. De vigtigste tilsigter at forhindre følgende *Neutralitetskrænkelser*:

Fjendtlige Handlinger maa ikke bringes til Udførelse paa neutralt *Søterritorium*. (Ved „*Søterritoriet*“ forstås et Vandomraade overalt langs Kysten indtil en Afstand paa i Reglen 3 Sømil (3 Fjerdingvej) fra selve Kysten. Søterritoriet har altsaa Form af et Belte udenfor Kysten. Saavel Fastlandet som hver Ø har saaledes et Søterritorium-Belte omkring sig.)

Under Begrebet „*Fjendtlige Handlinger*“ falder — foruden naturligvis direkte Angreb mod neutrale Krigsskibe og *Landgang paa neutral Kyst*, der medfører Interneringspligt, — endvidere en *Søkamp*, som af de to krigsførende Parter fortsættes ind paa neutralt *Søterritorium*. Yderligere betragtes som fjendtlige Handlinger fra de krigsførendes Side enhver Standsning og Undersøgelse („*Visitation*“) eller Opbringelse af Handelsskibe eller andre Skibe paa neutralt *Søterritorium*.

Endvidere er det forbudt at lade de krigsførende sætte sig fast paa neutralt *Søterritorium* (oprette „*Basis*“ eller Havn for deres Flaader) og ligeledes at lade de krigsførende oprette *Radiostationer* dersteds eller at lade deres Krigsskibe og de af dem erobrede Skibe („*Priser*“)

opholde sig i neutrale Farvande eller Havne længere end en vis, ganske kort Tid (i Reglen er Opholdsfristen 24 Timer) eller i samme neutrale Havn at modtage flere end 3 af samme krigsførende Magts Orlogsskibe. Yderligere er det forbudt i neutralt Farvand at lade krigsførende Magters Orlogsskibe reparere deres Havarier udover, hvad der netop behøves for at kunne sejle videre, og under ingen Omstændigheder saaledes, at deres militære Styrke forøges. Ligeledes er det forbudt i neutralt Farvand at lade de krigsførende Orlogsskibe forny eller forøge deres Vaaben eller militære Forsyninger eller Besætninger. Dog maa de indtage en vis Proviantmængde og tage saa meget Kul eller andet Brændsel, *at de kan naa den nærmeste Havn i deres Hjemland.*

Saafermt en krigsførende Magts Orlogsskib ikke forlader en neutral Havn, naar det forlanges af den neutrale Magt, er denne berettiget til at internere vedkommende Skib, saaledes at det sættes ud af Stand til at afsejle og paany deltage i Krigen. Samtidig skal Besætningen interneres. Under Verdenskrigen saavel som under tidligere Krige har neutrale Lande almindeligvis fulgt den Regel at internere Krigsskibe, som ikke er i Stand til eller ikke vil afsejle efter 24 Timers Ophold i neutralt Farvand.

Alle disse Neutralitetsbestemmelser vedrørende Krig til Søs er neutrale Magter forpligtede til at overholde, saavidt deres Evner rækker.

Ordlyden af denne Bestemmelse er følgende:

En neutral Magt er, i Forhold til de Midler, hvorover den raader, pligtig at udøve det fornødne Opsyn for at forhindre enhver Krænkelser af de foregaaende (ovenfor omtalte) Bestemmelser i sine Havne eller paa sine Rhede og sit Søterritorium.

Denne Bestemmelses Udtryk: „i Forhold til de Midler, hvorover den neutrale Magt raader“ er fra Forsvarsmodstandernes Side hertilands fejlagtigt fortolket saaledes, at man kan og bør afruste, for saa har man ingen Midler udover et Politi, som kan nøjes med at protestere, men ikke maa bruge Magt.

Hertil maa rent ud siges, at en saadan Adfærd ikke har Udsigt til at blive betragtet som redelig og loyal af de andre Lande, med hvilke vi har afsluttet de her omtalte gensidige Neutralitets-Overenskomster. Intetsteds i Udlandet er man af den Opfattelse, at disse Neutralitetsforpligtelser kan overholdes, naar man afruster og nøjes med et Politi.

Verdenskrigen har afgivet et særdeles tydeligt Eksempel paa Utilstrækkeligheden af Politi i Tilfælde af Neutralitetskrænkelser, nemlig dengang en tysk Krydser „Dresden“, der var undsluppen efter det tyske Nederlag ved Falklandsøerne (ved Sydamerika), søgte Ophold ved en Chile tilhørende Ø i Stillehavet. Efter 24 Timers Ophold vilde det lokale Politi nemlig internere Krydseren, men denne afviste blot Politiet og blev liggende kampberedt. Kort efter kom to engelske Krydsere og skød den ned, uagtet dette var en Neutralitetskrænkelse, da den tyske Krydser laa paa neutralt chilensk Søterritorium; men den engelske Regering gjorde gældende, at det var berettiget, fordi der ikke var chilenske Orlogsskibe tilstede til at gennemtvinge dens Internering, hvad Politi ikke formaaede.

I 1920 blev Danmark med enstemmig Billigelse af alle Rigsdagens Partier Medlem af Folkenes Forbund og indgik dermed en Række nye Forpligtelser, nemlig Folkeforbunds-Pagtens Bestemmelser.

I denne lille Afhandling vilde det føre for vidt at anføre eller blot nævne alle Pagtens Bestemmelser; **Hvad gaar Folkeforbunds-pagten ud paa?**

**Udlandets
Opfattelse af
Forpligtelserne.**

**Folkeforbunds-
forpligtelserne.**

men dette er heller ikke nødvendigt i den foreliggende Sag. Det vil være tilstrækkeligt at bemærke, at Neutralitetsforpligtelserne (Haagerkonventionerne) fremdeles er gældende og iøvrigt kun nærmere at gøre Rede for Folkeforbundspagtens *Hovedformaal*.

Som bekendt er Pagten Hovedformaal *at bevare Freden*. Dette søger Pagten opnaaet ved gensidig Forpligtelse for alle Forbundsstater til at nedruste saa meget, som hver enkelt Stat selv anser det forsvarligt for sin egen Sikkerhed. Der er altsaa ikke Tale om, at Pagten kræver *Afrustning* — det anser man endnu for uopnaaeligt i mange Aar — Pagten kræver kun *Nedrustning*, og denne maa ikke føres saa vidt, at man ikke kan forsvare sig selv eller ikke vil være i Stand til at yde Hjælp sammen med alle andre Forbundsstater, hvis en enkelt Forbundsstat uretmæssigt angribes. Da Aftalen altsaa gaar ud paa, at alle skal hjælpe efter Evne, er det indlysende, at det vilde være et Brud paa Aftalen, hvis een eller flere Stater afruster helt *for at slippe for deres Forpligtelser*, altsaa slippe for at hjælpe de andre Medlemmer af Forbundet. I saa Fald vil man naturligvis heller ikke selv kunne vente Hjælp, hvis man kommer i Nød.

Ikke destomindre fortolker Forsvarsmodstanderne Sagen saaledes, at vi ikke har Pligt til at hjælpe andre og derfor godt kan afruste. Om vi saa selv kan vente Hjælp, taler de ikke om.

Men hvad Mening vi end har i denne Sag *hertillands*, saa har den ikke afgørende Betydning, *fordi det naturligvis kommer an paa, hvad den almindelige Opfattelse er i Udlandet*, ganske simpelt fordi der er Tale om et Forbund af mange Stater paa Grundlag af gensidige Forpligtelser.

En meget tydelig Fremstilling af, hvorledes man ser paa Sagen i Udlandet, fremkom i 1920, da den engelske liberale (radikale) Premierminister *Lloyd George* holdt en Tale i Parlamentet angaaende Englands Hjælp til Forbundsstaten *Polen* mod Sovjet-Ruslands Overfald. *Lloyd George* sagde herom:

„ . . . Vi har indgaaet en Overenskomst, en Forbundspagt, med de Nationer, som har underskrevet Fredstraktaten, om at tage Tilflugt til andre Fremgangsmaader end den brutale Krigsmethode, naar internationale Stridigheder skal afgøres, men Forbundstankens hele Grundtanke, Betingelsen for dens Godkendelse og Stadfæstelse, afhænger af, at de Nationer, som underskrev, slutter sig sammen for at forsvare de Medlemmer af Forbundet, som ikke kan forsvare sig selv. *Hvis dette ikke erkendes, saa er den Forbundspagt en Lap Papir, og endda kun en elendig Lap Papir.* . . . Jeg vil nu meddele, hvad de Allierede agter at gøre, saavidt dette er mig muligt uden at give Oplysninger om Forholdsregler, som maatte blive trufne. Det første Punkt gaar ud paa, at intet Skridt vil blive gjort, undtagen for at understøtte Polens Eksistens og Uafhængighed. *Det andet Punkt er, at vi kun kan hjælpe en Nation, som kæmper for sig selv.*“

Her er det sagt saa tydeligt, som man kan ønske sig det, at der kun vil blive ydet Hjælp til Selvhjælp. *Hvis vi afruster, kan vi altsaa ikke vente Hjælp.* Den samme Opfattelse er raadende overalt i de andre Forbundsstater. Fra Frankrig er det allerede tidligere blevet sagt os rent ud, at man som Medlemsstat i Forbundet ikke blot kan nøjes med at *nyde* alle Fordele herved, men ogsaa maa *yde* noget til Gengæld, ganske ligesom de andre Stater, altsaa ogsaa ved Selvforsvar

Den engelske
Premierminister
Lloyd George
om Selvforsvar.

og ved at yde militær Hjælp, naar vi i Overensstemmelse med Pagten opfordres dertil af Forbundsraadet.

Den Opfattelse, som er raadende i Sverige, Norge, Holland, Belgien, Schweiz, Finland, Estland, Letland, Lithauen og andre mindre Forbundsstater, gaar enstemmigt ud paa, at Afrustning maa medføre, at man ikke ærligt og redeligt kan opfylde Folkeforbundsforpligtelserne.

Det er blevet sagt, at Danmark er for lille og fattigt til at forsvare sig selv eller deltage i et Fællesforsvar af en angreben Forbundsstat. *Men der er over en Snes Forbundsstater, hvis Befolkning er mindre og fattigere end Danmark, herunder Norge, Finland, Estland, Letland og Lithauen, og Schweiz's Befolkning er kun lidt større end Danmarks.*

Schweitz om
Pligten til
Selvforsvar.

Schweitz's Opfattelse af Pligten til Selvforsvar er bekendt fra en officiel Udtalelse i 1919, der bl. a. lød paa følgende:

„ Pligten til at sikre vort Territoriums Ukraenkelighed i Tilfælde af Krig *paalægger os Forpligtelsen til at holde en tilstrækkelig og vel forberedt Krigsmagt, fordi vi er forpligtede til at forsvare os ved egne Midler.* “

Hvis vi
afruster —

Hvis vi nu *afruster* helt, vil vi slet ikke kunne opfylde vore militære Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser. Hvis vi *nedruster* uforsvarligt og uden Hensyn til Folkeforbundspagten's Forudsætninger om en *samtidig, almindelig Nedrustning i alle Forbundsstater*, ja saa vil vi kun i *utilstrækkelig Grad* kunne opfylde vore Forpligtelser, og i saa Fald risikerer vi under en Krig mellem fremmede Magter, at disse — saa snart de ser deres Interesse deri — vil drage os til Ansvar herfor,

enten ved at *paaføre os Krig* eller ved at *afkræve os uhyre Erstatninger*, og vi vil da ikke kunne paaregne hverken Sympati eller Hjælp af Folkeforbundet, naar vi har Uret ved ikke at opfylde vore Forpligtelser paa en hæderlig og loyal Maade.

Og hvorledes vil det gaa Landet, hvis andre Magter overtager vore Forpligtelser paa *Søterritoriet*, fordi vi har afrustet og selv har berøvet os Midlerne til at opfylde Forpligtelserne? Hvis andre Magters Flaader spærrer vore Farvande med Miner, saa kan vi sandsynligvis ikke opretholde Forbindelsen mellem Jylland og Øerne eller med Udlandet, som dengang den danske Flaade udlagde og bevogtede Minespærringerne i 1914—18, hvorved vor Trafik gik sin Gang i de danske Farvande. Hvorledes vil det saa gaa med vore Tilførsler af Kul og Foderstoffer og vor Udførsel af Landbrugsprodukter, naar vore Skibe skal sejle under andres Kontrol i de danske Farvande og Havne? Hvem kan overse Følgerne for vort Pengevæsen (bl. a. Assurancebetingelser) og vor Handel? Under en Krig mellem fremmede Magter vil vor Afrustningstilstand muligen kunne blive Aarsag til Landets økonomiske Sammenbrud.

Og naar man overvejer disse Farer, bør man ogsaa erindre, at ikke alle Stormagter er Medlemmer af Folkenes Forbund. Herved er Faren for Interesses modsætninger i Europa fremdeles betydelig. Der synes vel heldigvis Udsigt til, at Tyskland vil tiltræde Folkeforbundet, men der er endnu ingen Tegn paa, at *Sovjet-Rusland* vil være villig dertil.

Som Resultat af, hvad der foreligger om alle andre Landes Opfattelse af, hvorledes de her omtalte Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser skal forstås, maa det fastslaaes, at saavel Haager-Konventionerne

(Neutralitetsforpligtelserne) som Folkeforbundspagten forudsætter, at enhver Magt har en vis Militærstyrke*), og at man derfor overalt i Udlandet afgjort betragter en fuldstændig Afrustning som utilladelig, *fordi den vil være uforenelig med en loyal Opfyldelse af disse gensidige Forpligtelser.*

Til Forstaaelse af Flaadens Betydning for Danmarks Neutralitet i Tilfælde af Krig mellem fremmede Magter vil det derefter være naturligt at give en ganske kort Fremstilling af den danske Flaades Virksomhed under Verdenskrigen.

*) Dette er da ogsaa for Pagtens Vedkommende officielt erkendt af den danske Regering i 1920.

Flaadens Neutralitetsbevogtning under Verdenskrigen.

Da, der i den sidste Juli-Uge i 1914 begyndte at indløbe Meddelelser fra Udlandet om truende Krigsfare, bestemte Marineministeriet sig til i al Stilhed — for ikke at vække Uro i Befolkningen — at gøre Øvelseseskadren, der da var paa Togt, klar til Forsvar, og oprettede samtidig skærpet Udkigstjeneste Dag og Nat paa en Række Fyr- og Lodsstationer for til enhver Tid at kunne holde sig underrettet om eventuelle fremmede Flaadebevægelser i vore Farvande.

Saaledes underrettet kunde man bl. a. følge den fra Norge hjemvendende *tyske Flaades Bevægelser* fra Skagen gennem Store Belt til Langelands Sydspids, og paa tilsvarende Maade observeredes den fra Rusland og Sverige hjemvendende *franske Præsident-Eskadres* Hjemrejse i modsat Retning.

Som bekendt udbrød Verdenskrigen den 1. August 1914. Samme Dag udrustedes Flaadens Sikringsstyrke, hvilket praktisk talt betød, at hele Flaaden blev mobiliseret.

Flaaden var kampberedt i Løbet af 24 Timer og udlagde straks de til Københavns Beskyttelse planlagte Neutralitets-Minespærringer (ca. 200 Miner) samt oprettede en Forsvars- og Neutralitetsbevogtning i Sundet og Store Belts sydlige Del, hvor tyske Krigsskibe

samtidig var begyndt at bevogte de sydlige Udløb af Sundet og Belterne, fordi man fra tysk Side befrygtede engelske Flaadeangreb.

Den 5. August 1914 opfordrede Tyskland som bekendt den danske Regering til at *spærre Store Belt med Miner*.

Da man i Danmark maatte befrygte, at et Afslag af denne Opfordring vilde have tilfølge, at Tyskland selv spærrede Store Belt og derved *krænkede vort Søterritorium og saaledes ogsaa vor Neutralitet*, og da man ogsaa maatte befrygte, at Forbindelsen mellem Sjælland og Fyen samt Jylland i saa Fald blev afbrudt, bestemte Regeringen sig til snarest at udlægge Minerne. Det er herved af særlig Interesse at lægge Mærke til, at den fra Forsvarsmodstanderne tidligere fremsatte Anskuelse om *Tilstrækkeligheden af Protest i Tilfælde af Neutralitetskrænkelser* ved denne Lejlighed led et fuldstændigt Skibbrud, idet Forsvarsministeren den 5. August 1914 selv foreslog, „at Mineudlægningen burde ske, da det i Tilfælde af, at Tyskland selv udlagde Miner og besatte visse Punkter paa Sjællands og Fyens Kyst, næppe vilde være muligt at nøjes med en Protest.“

Om Aftenen den 5. August 1914 udsendtes derfor en Eskadre til Store Belt med Ordre til at spærre Beltet mod Angreb saavel nordfra som sydfra og saaledes, at Færgeforbindelsen Korsør—Nyborg var dækket til begge Sider af Minerne. Eskadren saavel som den øvrige Flaade havde Ordre til at yde Forsvar til det yderste i Tilfælde af Angreb eller Landgangsforsøg.

Allerede den 8. August (2 Døgn efter Eskadrens Ankomst) var Store Belt fuldstændigt spærret med danske Miner. At det danske Søforsvar i Store Belt ikke var saa ringe, som man nu fra visse Sider her-tillands vil gøre det til, fremgaar af, at vi udlagde

313 Miner, medens der fra tysk Side (Syd for Store Belt) kun blev udlagt 243 Miner. Ganske vist blev disses Antal senere forøget til 580; men Antallet af danske Miner i Store Belt blev da ligeledes forøget til nærlig samme Antal, nemlig 550, og det er ialtfald givet, at vore Minespærringer paa Grund af deres Art (Kabelminer) var mere virksomme end de tyske, idet mange tyske Miner drev bort fra deres Plads. Endvidere bør det bemærkes, at den tyske Bevogtningsstyrke Syd for Store Belt under hele Krigen var betydeligt svagere end den danske Eskadre, der laa ved Korsør og Nyborg.

Man har ogsaa villet give det Udseende af, at Tyskland ringeagtede det danske Mineforsvar i Store Belt. Som afgørende Modbevis vil det være tilstrækkeligt at anføre, at den øverste Chef for den tyske Storeflaade, nemlig Admiral Scheer, i sin Bog om Krigen skrev følgende om Muligheden for, at den tyske Flaade efter en Kamp i Nordsøen med den engelske Flaade kunde trække sig tilbage til tyske Havne gennem de danske Farvande:

„Vejen omkring Skagen og gennem Belterne var spærret for os, fordi de Danske havde spærret denne Passage med Miner.“

Det bør da ogsaa i denne Forbindelse erindres, at det danske Søforsvar i Store Belt foruden Minerne bestod af de til disses Beskyttelse nødvendige Artilleriskibe, Undervandsbaade, Torpedobaade, Flyvebaade og Batterier i Land.

Foruden i Store Belt udlagde Flaaden ogsaa Miner i Lille Belt Nord for Assens og holdt Miner i Beredskab til Udlægning udfor Esbjerg for det Tilfælde, at denne By blev truet fra Søsiden (Landgangsforsøg).

Hvad Københavns Søforsvar angaar, bemærkes, at

Den tyske Flaadestabs Udtalelse om Betydningen af de danske Minespærringer.

der foruden de allerede omtalte Miner blev udlagt Miner i Kjøge Bugt og Drogden, hvorved Antallet af Minerne udfor København forøgedes til ialt 619. Hensigten med Drogdens Spærring for de krigsførendes Skibes Passage var saa vidt muligt at holde Krigsoperationerne paa Afstand fra København, saaledes at Byen ikke led Skade under en Søkamp i Nærheden.

Antallet af udlagte danske Miner var ialt ca. 1200.

Alt i alt udlagde Flaaden ca. 1200 Miner til Beskyttelse af Landets Neutralitet og holdt yderligere over 300 Miner klar til Udlægning paa korteste Varsel (faa Timer) for det Tilfælde, at vi blev truede med Angreb.

Den danske Flaade talte over 60 Fartøjer.

I Begyndelsen af Krigen raadede vi over 4 Kystforsvarsskibe (pansrede Artilleriskibe), 3 Krydsere, 38 Torpedo- og Patrouillebaade, 7 Undervandsbaade (senere 12), 2 Mineskibe, 6 Inspektionsskibe og Kanonbaade, foruden mindre Minefartøjer, Depotskibe og Flyvebaade m. v., med 55 Kommandotegn vajende.

København og Bombardementsfaren i 1914.

Under Afrustningsdebatten har man gentagne Gange fremsat den Paastand, at Københavns Søforsvar svigtede den 5. August, fordi Viceadmiralen paa Forespørgsel, om København kunde bombarderes fra Søen, oplyste, at man fra Køge Bugt kunde beskyde Byen indtil Raadhuspladsen.

Nu er det en ejendommelig Forestilling, at fordi en Angribers Skyts i Krig kan naa Forsvareren, at Modstand alene af denne Grund skulde være haabløs, og det har da Viceadmiralen heller aldrig sagt eller ment. Det kan da ogsaa med fuld Ret gøres gældende, at Flaaden kunde have ydet en virkningsfuld Modstand, saafremt København havde været truet, idet vi paa faa Timer kunde have udlagt Hundreder af Miner i Køge Bugt paa det snevre Farvandsomraade, hvorfra Byen kunde beskydes, og yderligere raadede vi over 7 Under-

vandsbaade (foruden den øvrige Flaade) til at imødegaa et saadant Angreb, hvis det var blevet forsøgt. Hvad Miner og Undervandsbaade betød som Trudsel overfor et saadant Angreb, fremgaar særdeles tydeligt af den engelsk-franske Flaades Angreb paa Dardanelerne i 1915, da den forsøgte at tiltvinge sig Adgang til Konstantinopel, idet Angrebet blev afslaaet med Tabet af 3 store Slagskibe, der sank ved at løbe paa Miner, og yderligere med Tabet af endnu 2 store Slagskibe, der blev sænkede af 1 Undervandsbaads Torpedoer.

Det er derfor rimeligt at antage, at vor Flaades Neutralitetsforsvar betød en virkelig Risiko overfor et Bombardementsangreb, en Risiko, som selv en Stormagtsflaade maatte betænke sig paa at løbe, naar den ved et saadant Angreb kunde blive saa betydelig svækket, at den derefter ikke kunde tage Kampen op med sine andre Modstanderes Flaader, hvis Angreb selvsagt kunde ventes naarsomhelst. Men netop derfor vil man med Rimelighed kunne gaa ud fra, at den danske Flaade ogsaa i saa Henseende maatte betragtes som et virksomt Neutralitetsværn og saaledes svarede til sin Bestemmelse ifølge Forsvarsordningen.

Yderligere maa man have Ret til at gaa ud fra, at København ikke straks havde givet tabt, hvis Byen var blevet bombarderet. Man kan blot pege paa, at *Paris* og *London* blev bombarderede fra Luften under Krigen og *Paris* desuden med langtrækkende Kanoner (de saakaldte „lange Bertha'er“) i flere Maaneder, uden at de blot tænkte paa at opgive Modstanden.

Da den første Fare for vor Neutralitet i Begyndelsen af August 1914 var overstaaet, efter at Mineudlægningen i Store Belt havde fundet Sted, kom Flaadens Virksomhed særlig til at bestaa i at udføre følgende Neutralitetsopgaver:

Neutralitetsopgaverne i Krigens Løb.

Bevogtning og Forsvar af de med Miner spærrede Farvande.

(Disse var som anført Minespærringerne ved København og i Køge Bugt, i Store Belt og i Lille Belt. Desuden bevogtedes Adgangen til Esbjerg og Farvandet Syd for Sjælland m. m.)

Bevogtning af Søterritoriet mod Neutralitetskrænkelser og Kystbevogtning mod Landgangsforsøg el. lign.

Beskyttelse af Søfarten mellem Landsdelene (Jylland og Øerne) mod Overgreb.

Beskyttelse mod Minefaren ved Uskadeliggørelse af drivende Miner paa Søen og af inddrevne Miner paa Kysten samt ved Minestrygning paa Sejlrouterne.

Konvoiering (Ledsagelse) af danske Handelsskibe mod Overgreb og til eventuel Hjælp i Tilfælde af Minesprængning.

Regulering og Lodsning af Søfarten gennem de danske Minespærringer.

Neutralitetsbevogtning ved Island og Færøerne samt ved de vestindiske Øer.

Opretholdelse af Forbindelsen med Island og Færøerne og Tilførsel af Forsyninger dertil, dengang Postskibsforbindelsen maatte indstilles.

Afmærkning af nye Sejlrouter udenom de tyske og engelske Minespærringer.

Opmaalning og Afmærkning af et nyt Sejlløb til Esbjerg, da Byen blev afskaaret fra Havet ved tyske Minespærringer.

Assistance for vore Amerikadamperses Sejlads i vore Farvande. (Ny Sejlroute Vest om Læsø paa Grund af Minefaren).

Regulering af Fiskeriet under Hensyn til Minefaren

O. S. V.

I Krigens Løb fremkom et betydeligt Antal af **Over 100 Tilfælde af Forsøg paa Neutralitetsovertrædelser.** Neutralitetsovertrædelser, nemlig 145, hvoraf dog ca. 25 skyldtes frivillig eller ufrivillig Landing af Luftfartøjer (herunder 2 Zeppelin-Luftskibe) paa dansk Søterritorium.

Disse 145 Forsøg paa Neutralitetsovertrædelser fordelte sig som følger i Løbet af Krigen:

I 1914:	13.
- 1915:	41.
- 1916:	50.
- 1917:	16.
- 1918:	25.

Desuden forefaldt 19 Tilfælde af krigsførende Krigsskibes Ophold paa dansk Søterritorium under Bevogtning af danske Krigsskibe.

I enkelte Tilfælde *interneredes* krigsførende Magters Skibe og deres Besætninger samt i talrige Tilfælde Luftfartøjer og dissers Mandskab, alt i Overensstemmelse med Neutralitetsbestemmelserne.

Af stedfundne Neutralitetskrænkelser paa Søterritoriet er den saakaldte „E. 13-Affære“ særlig bleven omtalt. Den engelske Undervandsbaad „E. 13“ forsøgte Natten mellem den 18. og 19. August 1915 at passere ind i Østersøen gennem Flinterenden (Farvandet mellem Saltholm og Skaane) og kom herved paa Grund paa dansk Søterritorium tæt Øst for Saltholm. Det danske Neutralitetsværn (3 Torpedobaade) indfandt sig rettidigt, men det lykkedes ikke at forhindre det tyske Angreb paa den grundstødte engelske Undervandsbaad. En medvirkende Aarsag hertil var, at Farvandet var aabent for Passage af krigsførende Skibe og ikke kunde

spærres for disse. En sydfra kommende tysk Torpedobaad benyttede sig heraf og aabnede pludseligt paa ganske nært Hold Ilden paa „E. 13“, der laa forsvarsløs og straks blev skudt i Brand. Det danske Neutralitetsværns Indgriben, der fandt Sted 2 à 3 Minutter efter at det første Skud var afgivet fra tysk Side, udelukkede imidlertid Muligheden af, at det britiske Flag paa „E. 13“ og at selve Undervandsbaaden blev taget af Tyskerne, samt at de overlevende Englændere blev tagne til Fange, hvilket utvivlsomt vilde have skadet den danske Stats Omdømme og indvirket uheldigt paa vort Forhold til England. Det tilføjes, at de overlevende Englændere blev bjergede af de danske Torpedobaade.

Forsøg paa
Visitation og
Opbringelse af
Handelsskibe.

Af Forsøg paa at *standse (visitere) og opbringe Handelsskibe* paa dansk Søterritorium forefaldt ialt 18 Tilfælde, som det med en enkelt Undtagelse lykkedes at afvise rettidigt.

Af Forsøg paa med fremmede Krigsfartøjer at trænge ind i spærret Farvand forefaldt 53 Tilfælde, som alle afvistes rettidigt — hvorimod det i 44 andre Tilfælde lykkedes tyske *Luftfartøjer* at passere over spærrede Farvande. Det maa dog bemærkes, at der dengang endnu ikke var fastsat internationale Regler for Luftfartøjers Passage, og at man derfor i Tyskland bestred Berettigelsen til at spærre for Luftfartøjer.

Bevogtning og
Internering.

I 22 Tilfælde *bevogtede danske Orlogsskibe krigsførende Magters Skibe (Orlogsskibe og Priser) paa dansk Søterritorium eller i danske Havne* og vaagede over, at Neutralitetsbestemmelser om Opholdsfrist, Reparationer, Forsyning med Kul og Proviant m. v. nøje overholdtes. I flere Tilfælde blev Skibe og deres Besætninger *internerede* i Henhold til Neutralitetsbestemmelserne.

Endvidere *interneredes* 17 tyske og engelske Luft-

fartøjer som Følge af nødtvungen Landing og deraf følgende overskreden Opholdsfrist.

Det tilføjes, at naar et ikke ringe Antal danske (saavel som andre neutrale) Handelsskibe i Krigens Løb er blevne opbragte af de krigsførende Magters Orlogsskibe, da er dette sket *udenfor dansk Søterritorium*, hvor Folkeretten tillader de Krigsførende at undersøge og efter Omstændighederne opbringe alle neutrale Magters Handelsskibe, uden at neutrale Krigsskibe maa forhindre det.

Imidlertid er kun faa Handelsskibe blevne opbragte i Kattegat, Sundet eller Belterne, fordi Trafiken til England blev ledet fra dansk Søterritorium — hvor Handelsskibene ledsagedes („konvoyeredes“) af danske Orlogsskibe — til svensk Søterritorium (ved Helsingborg), hvorfra de stod videre over svensk og norsk Søterritorium nordpaa, indtil de i Sikkerhed kunde passere Nordsøen. Saaledes er eksempelvis vore Eksportbaade (med Landbrugsprodukter til England) blevne konvoyerede i 73 Tilfælde.

I den vestlige Del af Kattegat ledsagedes danske Handelsskibe i talrige Tilfælde paa Søterritoriet langs Jyllands Østkyst til Skagen, hvorfra de i Reglen kunde slippe over Skagerak om Natten.

Da der fra engelsk og tysk Side blev udlagt Miner i Kattegat ved Slutningen af Krigen, blev der til Regulering af Trafikrouterne udenom de farlige Minefelter udlagt et betydeligt Antal Sømærker, og danske Orlogsskibe udførte Minestrygning paa Routerne til Sikring mod Minefaren Saavel paa disse Router som ved Passagen af de danske Minespærringer ordnedes Handelsskibenes *Lodsning* af de forskellige danske Eskadrechef og øvrige kommanderende Søofficerer, hvem Lodserne var underlagte. Uagtet der ialt var Tale om

Konvoiering
paa Trafik
routerne

Der blev
uskadeliggjort
ca. 10,000
Miner.

ca. 120,000 Lodsninger, forefaldt der kun en Minesprængning under Lodsning, idet et Skib blev sænket ved at sejle paa en fremmed Mine.

Eftersøgningen af *drivende Miner* paa Søen og Uskadeliggørelsen saavel af disse som af de paa Kysten *inddrevne Miner* spillede en betydelig Rolle og paalagde Flaaden en omfangsrig Opgave.

Under selve Krigen uskadeliggjordes ca. 5800 Miner, hvilket Antal i de paafølgende Aar efterhaanden forøgedes til over 10,000. Af Torpedoer uskadeliggjordes 27.

Af drivende Miner uskadeliggjordes henimod 500, hvoraf ca. 30 i Sundet, ca. 130 i Store Belt i Nærheden af Færgerouten, ca. 150 ved Skagen og ca. 80 udfor Jyllands Vestkyst. Af inddrevne Miner uskadeliggjordes alene paa Jyllands Vestkyst ca. 5000 i de 4 Krigsaar.

Paa Færgerouterne i Sundet og Store Belt krævede Sikringen af Færgerouterne mod Minefaren betydelige Anstrengelser af Flaadens Torpedo- og Patrouillebaade. Under Hensyn til Strømmens Retning og Fart afsøges da disse Farvande for drivende Miner før Færgerne Passage. Efter Aftale med Statsbanernes Ledelse var det overladt Eskadrecheferne at standse Færgerne Afgang, naar Snetykning, Taage eller andre Forhold havde umuliggjort en virksom Eftersøgning. Uagtet det hermed forbundne Ansvar ikke var ringe, blev Trafiken dog kun i faatallige Tilfælde standset eller forsinket. I Tilfælde, hvor man ikke følte sig sikker, alt-saa særlig i usigtbart Vejr, ledsagedes Færgerne af Torpedobaade, hvilket var meddelt Færgerne Førere, men blev hemmeligholdt for Passagererne for ikke at forurolige disse. Paa lignende Maade ledsagedes Aarhus-Damperne under tilsvarende Forhold, naar der befrygtedes Minefare i Kattegat.

Det bemærkes, at der ved Arbejdet med at uskadeliggøre Miner i Løbet af Krigen omkom 9 og saare-des 7 af Flaadens Personel. En Torpedobaad blev havareret ved Minesprængning under Minestrykning i Store Belt, men bjergedes.

I Løbet af Krigen omkom som Følge af Ulykker under Flaadens Neutralitetstjeneste (Minesprængninger, Flyveulykker m. m.) ialt 27 og saare-des 16.*)

Da *Esbjerg* under Krigen blev afskaaret fra Forbindelse med Havet ved tyske og engelske Minespær-ringer tæt op til dansk Søterritorium, udførte Flaaden en Opmaaling og Afmærkning af et nyt Sejlløb paa Søterritoriet, saaledes at Forbindelsen ad Søvejen gen-oprettedes.

Endvidere bemærkes, at danske Orlogsskibe assisterede de danske Amerikadamperes Sejlads, da disse paa Grund af de engelske og tyske Mineudlægninger i Kattegat maatte lægge deres Route vestenom Læsø og Anholt. Herfor rettede „Det Forenede Dampskibs-Selskab“ en Takskrivelse til Marineministeriet.

Yderligere assisterede Flaadens Skibe i adskillige andre Henseender under Krigen og efter Vaabenstil-standen. Her skal blot anføres *Opretholdelsen af Forbindelsen med Færøerne og Island* (herunder Tilførsel af Proviant og andre Fornødenheder), da Passager- og Godsfarten i nogen Tid standsedes af de Krigsførende.

Efter Vaabenstilstanden bevogtedes Farvandene mod *Sovjetskibe*, bl. a. blev et saadant afvist fra Køben-havn af danske Orlogsskibe. Yderligere bevogtedes Lille Belt, da man befrygtede Indfald af Urostiftere fra Sønderjylland og Invasion af russiske Krigsfanger derfra til Fyen.

*) Af Døde: 6 Officerer, 5 Underofficerer og 16 Menige. Af Saa-rede: 2 Officerer, 2 Underofficerer og 12 Menige.

Særlig Assi-
stance, ydet
af Flaaden.

Den 19. December 1918 udtalte fhv. Minister
Klaus Berntsen følgende i Folketinget:

En Tak til
Flaaden i
Folketinget.

„Der er fra flere Sider udtalt, at vi fra alle Sider maa anerkende den Sømandsdaad, der er øvet under de farefulde Forhold, som vi har levet under i den Tid, Krigen har været. Men alle de anerkendende Ord, der er faldet om den danske Sømandsstand, har hidtil været helliget den Del af Sømandsstanden, der tjener i vore Handelsskibe. Jeg for mit Vedkommende finder Anledning til ogsaa at udtale en Tak for den Dygtighed og Energi, Aarvaagenhed og Paapasselighed, der er udvist under Krigsforholdene af den Del af Sømandsstanden, der er ansat i den danske Marine. Thi det er under meget farefulde Forhold, den danske Marine har sørget for at sikre Overfartsforholdene mellem Korsør og Nyborg, hvor der ofte har været drivende Miner, Miner der har revet sig løs under Storm og er drevet op i Beltet; i Vintermaanederne med de korte Dage har der været Brug for stor Aarvaagenhed og Paapasselighed, og det er lykkedes at sørge for, at Søfartsforbindelsen har kunnet foregaa med Færgerne, uden at der er sket Sammenstød eller Ulykker. Endnu vanskeligere Forhold har der været i den nordlige Del af Kattegat, hvor de krigsførende Magter ikke blot har udkastet drivende Miner, men hvor de har anbragt faste Miner. Der har den danske Marines Mandskab ikke blot maattet passe paa at holde Farvandet ryddeligt for drivende Miner, men de har ogsaa under store Farer maattet optage faste Miner for at sikre Adgangen til de danske Havne. Endelig vil jeg gøre opmærksom paa, at Mandskabet paa vore Fyrskibe, der jo ogsaa hører under Marinen, trofast har holdt deres Vagt, uagtet de drivende Mi-

ner tidt truede disse Fyrskibe, der ligger forankrede. Fyrskibene har, med Undtagelse af nogle ganske enkelte, ligget ude hele Tiden, og naar de er blevet inddraget, er det ikke, fordi Mandskabet har bedt om at faa Skibet inddraget, men fordi det paa Grund af baade faste og drivende Miner har været umuligt at forsyne dem med Levnedsmidler og Materiel. Jeg vil derfor benytte Lejligheden til at bevirke, at der fra denne Talerstol ogsaa lyder en Anerkendelse og en Tak for den Sømandsdaad, der er øvet af den Sømandsstand, der har tjent i den danske Marine under disse farefulde Forhold.“

Endvidere anføres, at Bestyrelsen for *Krigsforsikringen for danske Skibe* i Maj 1919 tilskrev Bestyrelsen for „Dronning Alexandrines Marine-Fond“ følgende:

„Ved Konvoeringen af de i Institutet forsikrede Skibe, ved Angivelse af sikrere Ruter, Udlevering af Fartøjer til Hjælp for Navigationen, Opsøgning og Ødelæggelse af drivende Miner samt ved Optagelsen af de af de krigsførende Nationer udlagte faste Miner, hvorved desværre ikke faa Menneskeliv er gaaet tabt, og paa flere andre Maader har den danske Marine utvivlsomt bidraget betydeligt til at forøge Sikkerheden under Sejladsen i vore Farvande.

I Erkendelsen af den store Tjeneste, der herved er ydet Institutet, idet dets Risiko er blevet formindsket i samme Grad, som Sikkerheden er forøget, har Institutets Bestyrelse vedtaget at bevillige et Beløb af 200,000 Kr. til „Dronning Alexandrines Marine-Fond“.

(sign.) N. Neergaard.

Af ovenstaaende Fremstilling vil det fremgaa, at kun ganske enkelte af de omtalte Opgaver kunde være løst af Politifartøjer, saasom at redde Passagerer og Mandskab fra minestødte Færger o. a. l. Men til Løsning af de Opgaver, der paahviler os i Henhold til Neutralitetsforpligtelserne, kan kun Orlogsfartøjer anvendes. At Flaaden ikke kunde have klaret sig med færre Skibe og mindre Personel, end man dengang raadede over, fremgaar af den Kendsgerning, at alle Flaadens Reservebefalingsmænd var til Tjeneste, og at det blev nødvendigt at leje adskillige Koffardiskibe, der anvendtes, hvor Forholdene tillod det.

Hvis vi havde
afrustet i 1914.

Hvis vi havde været afrustede ved Krigens Begyndelse og kun havde haft den i Afrustningsforslaget paa-tænkte „Statsmarine“, vilde de danske Farvande og særlig Store Belt have været en Fare for saavel England som Tyskland, fordi Danmark da ikke havde haft noget Middel til at afværge Neutralitetskrænkelser fra den ene eller den anden af de krigsførende Parter. Vi havde da ikke kunnet udlægge Minerne i Store Belt, og vi veed nu, at man fra tysk Side vilde have spærret Store Belt, hvis vi ikke havde gjort det. Men hvis Danmark havde været afrustet, var en fremmed Udlægning af Miner i Store Belt afgjort ikke Sikkerhed nok mod Indfald i Østersøen. Tyskland vilde da antagelig have befrygtet en engelsk Landgang paa Sjælland, fordi en saadan vilde medføre, at Minerne i Store Belt kunde ryddes og herved Vejen til Østersøen ligge aaben for den engelske Flaade.

Frygten herfor vilde da sandsynligvis have foranlediget den tyske Krigsledelse til at komme England i Forkøbet ved at besætte hele Danmark og befæste begge Kyster ved Store Belt og Lille Belt samt Adgangen til Sundet.

Men i saa Fald var Danmark blevet Krigsskueplads.

Vor Protest vilde da intet betyde, og vi kunde ikke vente Sympathi eller Erstatning fra nogen Side, fordi vi ved at afruste fortsættelig havde sat os selv ude af Stand til at opfylde de af os underskrevne Neutralitetsforpligtelser.

Slutningsbemærkninger.

I Militærkommissionens Betænkning af 1922 udtalte Flertallets Repræsentanter følgende:

.... „Det vi tilsigter som Maal for vor kommende Militærordning er, at vort Land sættes i Stand til at yde en Førstemodstand mod Angreb udefra, indtil Assistance fra Forbundet kan indtræffe, og det bør derfor ogsaa herved tages i Betragtning, at den Modstand, vi yder, maa være af en saadan Styrke og Effektivitet, at man fra fremmed Magts Side betænker sig paa Angreb, fordi de Fordele, der forventelig vil kunne opnaas, ikke opvejer Risikoen.“

Her har vi altsaa netop den Tanke lagt til Grund for Forsvarsordningen af 1922, som kort forinden var udtalt af Englands Premierminister *Lloyd George*, nemlig, at ethvert Land maa forsvare sig selv, naar det skal kunne forvente at blive hjulpen af de andre Lande.

Endvidere hævdede de forsvarsvenlige Partiers Repræsentanter i Militærkommissionen følgende om de Forslag, som nu betegnes som *Forsvarsordningen af 1922*:

.... „De Forslag, vi fremsætter, tilsigter at muliggøre en Gennemførelse af Forbundspagtens Krav med Hensyn til Opfyldelse af dens Forpligtelser, idet vi samtidig maa betone, at det har været vort Formaal at søge Udgifterne hertil nedbragt saa meget som For-

holdene tillader, uden at Grænsen for det forsvarlige herved er overskredet. Med en Indskrænkning i vort Militærvæsens Omfang, der medfører en væsentlig Formindskelse*) af Udgifterne, mener vi, at Danmark for sit Vedkommende yder sit utvetydige Bidrag til Gennemførelse af Forbundspagtens Krav om Rustningernes Indskrænkning til det Minimum, som er foreneligt med Landets Sikkerhed og den fælles Gennemførelse af de internationale Forpligtelser.“

Paa dette Grundlag fastsattes da Søværnsloven af 1922, hvis første Afsnit (§ 1) paalægger Flaaden følgende Hovedopgave:

„At forsvare Danmarks nationale Sikkerhed, dets Højhedsret og Neutralitet i Overensstemmelse med Folkeforbundspagten og indgaaede Konventioner og med dette Formaal for Øje at udføre Kystbevogtningstjenesten og Neutralitetsbevogtningen af Søterritoriet, sikre Forbindelsen mellem Landsdelene, sikre Trafikken i Farvandene, beskytte danske Handelskibe o. lign.“

Da Rigsdagspartiernes Repræsentanter i Militærkommissionen i 1922 ønskede at høre en saglig Udtalelse fra Flaademyndighederne om Søværnsordningen, udtalte *Viceadmiralen* (Flaadens øverste Admiral) og *Chefen for Flaadens Stab* (Marinestaben)**) bl. a. følgende herom:

.... „Vi betragter Lovforslaget om Søværnets Ordning med dertil hørende Budgetudkast som et Udtryk for, hvor langt man af tvingende økonomiske Hensyn kan gaa

*) Søværnsudgifterne blev nedsat meget betydeligt, nemlig omtrent med en Fjerdedel.

**) Marinestaben svarer til Hærens Generalstab. (Under den tidligere Ordning hed Marinestaben »Flaadens Stab«).

ned med Udgifterne paa alle Omraader uden at udelukke Muligheden for, at Flaaden skal kunne løse de i Lovforlaget angivne Opgaver.“

Endvidere paapegede Flaademyndighederne Lidenheden af det Beløb, der aarlig var ansat til efterhaanden at erstatte udslidte og forældede Skibe (den saakaldte „Nybygningskonto“) og fremhævede stærkt, at en *yderligere Formindskelse* af de aarlige Udgifter til Søværnet vilde medføre, at Skibenes og Besætningernes Brugbarhed vilde blive forringet saa betydeligt, at man i saa Tilfælde ikke mere kunde forvente, at Flaaden skulde kunne løse de Opgaver, som Loven krævede af den.

Man ser heraf, at Flaaden i 1922 viste fuld Forstaaelse for, at der maatte spares overalt paa Grund af den økonomiske Ulykke, der havde ramt Landet, og der blev som allerede anført sparet ikke mindre end ca. *en Fjerdedel* af Udgifterne til Søværnet. At Marinens Sagkyndige paatog sig et betydeligt Ansvar ved at sige god for, at Søværnsordningen af 1922 var brugelig til Trods for en saa stor Formindskelse som $\frac{1}{4}$ af de tidligere Udgifter, er indlysende.

Men det vil derfor ogsaa desto bedre kunne forstaaes, at man nu, kun 2 Aar efter, og under de samme Forhold i Europa, ikke vil kunne se sig i Stand til saglig at sige god for *yderligere Nedskæringer* af Udgifterne til Søværnet (Søværnets Budget), uden at de andre Lande ogsaa nedrunder.

Saalænge Landet vil fastholde det af de forsvarsvenlige Partier indtagne Standpunkt om, at det fremdeles — og da ikke mindre efter Genforeningen med Sønderjylland — er vor Pligt *at forsvare Landet*, saaledes som vore Forfædre har gjort det i 1000 Aar,

og at denne Pligt yderligere er paakrævet som Følge af de af os indgaaede Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser, saalænge vil det være nødvendigt, at vi opretholder et virkeligt Forsvar, og ikke et Neutralitetspoliti, som paatænkt i Afrustningsforlaget, eller et *Skinforsvar*, hvilket vilde blive Tilfældet, hvis vi nu *nedrustede yderligere* uden af afvente den af Folkeforbundet bebudede Nedrustningskonference, der som allerede omtalt forudsætter, at en Nedrustning foretages i Overensstemmelse med Forbundspagtens Bestemmelser og af *alle Staterne* efter en fælles Plan og paa Grundlag af fornøden *Sikkerhed*.

Vi bør derfor nu hverken afruste eller nedruste alene, men foreløbigt afvente den kommende Nedrustningskonferences Resultater.

Hvis vi ikke afventer den, men afruster eller nedrunder yderligere, vil vi sætte os selv ude af Stand til at opfylde de af os underskrevne internationale Forpligtelser og saaledes bringe Danmarks Neutralitet og Selvstændighed i Fare.

Vil det ikke en Gang være muligt for os alle i Danmark at ophøre med at gøre Landets Forsvar til et partipolitisk Spørgsmaal? Vil det ikke være mere rimeligt og naturligt at betragte Udgifterne til Forsvaret af Neutraliteten mod Krigsfare paa samme Maade som Udgifterne til Assurance mod Ildebrand?

Imidlertid er det sikkert, at enhver Vælger i Danmark, Mand eller Kvinde, vil komme til at staa overfor et *tungt, personligt Ansvar*, saafremt vi ved Valg eller Folkeafstemning skal afgøre, om vi skal afruste eller ej. Det er utvivlsomt Landets Skæbne, der staar paa Spil.

Alle her i Landet er enige om at gøre, hvad der kan gøres for at holde Danmark udenfor Krig, og netop med det Formaal for Øje har vi underskrevet Neutralitets- og Folkeforbundsbestemmelserne, der har til Formaal at undgaa Krig.

Nu som tidligere strides vi hertillands om Fortolkningen af disse Bestemmelser og Forpligtelser, men da disse er *gensidige* mellem alle de paagældende Stater, kan det ikke nytte, at vi tager Skyklapper paa og nøjes med vor egen private Fortolkning af disse Forpligtelser. Det skulde man tro var indlysende og ubestrideligt.

Lad os derfor afvente, hvad Folkeforbundets Jurister og Folkeretskyndige siger, og hvad der bestemmes i den kommende Nedrustningskonference.

Det vil nemlig være nødvendigt for Landets Sikkerhed i Fremtiden, at Grundlaget for vore Overvejelser om Muligheden for at afruste er i Overensstemmelse med de andre Staters Opfattelse af disse internationale Forpligtelser.
